

Asia: VN/20544/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Esitys vähimmäisvaatimukset saavuttamisesta on ymmärrettävä, joskin huomion keskittäminen vähimmäisvaatimusten saavuttamiseen saattaa entisestään kohdistaa luokan- ja aineenopettajien resursseja heikompien oppilaiden tukemiseen ja kannatteluun, muiden oppilaiden oppimisen ja opettamisen kustannuksella, etenkin, jos ryhmäkohtaisia tukimuotoja, oppilaskohtaisia tukitoimia ja opetuskielen tukea ei saada toimimaan tehokkaasti.

Alueellisen segregaatiokehityksen voimistuessa, on todennäköistä, että vähimmäisvaatimusten saavuttamisen haasteet kasautuvat tietyille alueille ja/tai tiettyihin kouluihin, mikä voi vahvistaa entisestään koulujen ja luokkien välisiä eroja, jotka ovat olleet kasvussa vuodesta 2010 alkaen.

On hyvä muistaa, että yhden luokkatason sisällä oppilaiden välillä on huomattavia eroja niin kognitiivisissa kuin sosiaalisissa taidoissa ja myös niiden kehityksessä. Esityksessä epäsuorasti kuvataan, että luokalle jättäminen – tuo viime vuosina vähemmän käytetty keino – olisi hyvä ottaa käyttöön laajemminkin. Esityksessä esille tuodut vähentyneet luokalle jäämiset ovat kaiki seurausta opettajankoulutuksissa jaetusta tutkimustiedosta, jonka mukaan luokalle jättämisellä ei tuoteta osaamisen karttumisen osalta lisäarvoa (vaan jopa päinvastoin) oppilaalle etenkin maissa, joissa oppilaat opiskelevat heterogeenissä luokissa, sen sijaan oppilaan sosiaaliset suhteet voivat vaarantua. Jos luokalle jättäminen katsotaan kaikesta huolimatta järkeväksi vaihtoehdoksi, on oleellista kirjata, millaista tukea luokalle jäänyt oppilas tulee jatkossa saamaan. Ehkä tätä aihetta olisi hyvä pohtia erillisessä työryhmässä.

Pykälän 22 ehdotus on selkeä. Ongelmaksi saattaa nousta kuitenkin tavoitteiden ja toteutettavan arvioinnin yhteensovittaminen. Usein tavoitteet kirjataan, mutta sen mittaamiseen sopiva arviointi jää miettimättä. Etenkin tulevan opetussuunnitelmatyön aikana on erittäin tärkeää pohtia, mitkä oppimisen, osaamisen, työskentelyn ja käyttäytymisen tavoitteet ovat sellaisia, että niiden saavuttamista voidaan tosiasiallisesti ja mahdollisimman objektiivisesti arvioida, ja jos niin miten – tässä kohtaa maininta ”monipuolinen” ei ole riittävä, vaan se luo eriarvoisuutta. Usein opetussuunnitelmatyön haasteena on, että tavoitteiden asettamisen yhteydessä ei riittävästi mietitä tavoitteiden ja arvioinnin yhteismitallisuutta ja käytännön toteuttamista, mikä johtaa tilanteeseen,

jossa kentällä toteutettavan arvioinnin toivotaan ad hoc -maisesti ajavan asiansa. Tällöin tavoitteiden saavuttamista päädytään arvioimaan hyvinkin eri mitallisesti selkeistä tavoitteista ja kriteereistä huolimatta.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

-

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

-

Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Luvussa 4.2.3 "Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon" tekstissä sanotaan, että "Yhdenvertaisuus perusopetuksen arvioinnissa tarkoittaa sitä, että kaikkia oppilaita kohdellaan tasa-arvoisesti ilman syrjintää esimerkiksi iän, sukupuolen, etnisyyden, kielen tai vamman perusteella" tähän olisi hyvä lisätä myös "terveyden perusteella" tai lisätä se kohtaan: Oppilaita ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan tai arvioida heidän henkilöönsä liittyvien ominaisuuksiensa eikä sairauden perusteella."

Määritelmä "runsaat poissaolot" on kovin epämääräinen. On myös huomattava, että poissaolojen taustasyt ovat hyvin erilaisia. Esimerkiksi sairaus on jotain sellaista, mihin lapsi ei voi itse vaikuttaa, oli se sitten lyhyt- tai pitkäkestoista.

Samoin kuin yllä olevan ehdotustekstin viimeisessä lauseessa todetaan, että vuosiluokalle jättäminen ei voi johtua oppimisvaikeuksista, niin samalla logiikalla myös se ei voi myöskään johtua oppimiskykyyn vaikuttavasta vammasta, sairaudesta tai toimintakyvyn rajoitteesta.

Eli tämä kohta tulisi määritellä niin, että vuosiluokalle jättämiselle ei voi olla myöskään syynä lapsen ominaisuus, oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, johon lapsi ei itse voi vaikuttaa.

Lausuntoa on valmistellut Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan asiantuntijat.

Pellikka Laura
Helsingin yliopisto - Kasvatustieteellinen tiedekunta